

COMPORTAMENTUL CONTEXTUAL AL MORFEMELOR ECO- ȘI BIO-

MAGDALENA-ELENA CIOHODARU

Universitatea din București

1. Terminologia mediului (TMdu) este o terminologie relativ recentă, caracterizată printr-o interdisciplinaritate evidentă. Acordarea unei atenții sporite problemelor mediului de către societatea actuală a dus la favorizarea accesului la sensul specializat pentru vorbitorii obișnuiți. În acest sens, numeroși termeni specifici mediului au fost utilizați în presa de largă circulație, fapt ce a dus la răspândirea acestora și la crearea de noi sensuri specializate pentru domeniul mediului.

2. O situație deosebită este reprezentată de ECO- și BIO-, care inițial reprezentau elemente de compunere, dar în texte apar adeseori ca termeni de sine stătători. Între ei nu se face o diferențiere semantică, deși fiecare desemnează elemente diferite: ECO- *mediu, proprietate*, iar BIO- *referitor la via* (de observat că dicționarele specializate nu menționează cei doi termeni în această formă).

ECO- și BIO- au fost analizați din perspectiva terminologiei „externe” într-un articol¹ în care sunt considerați morfeme². Cele două morfeme se caracterizează printr-o „preferință lexicală” actuală datorită unor trăsături specifice³, între care se remarcă: utilizarea frecventă, motivată social, extinderea termenului specializat spre limbajul comun, atracția față de împrumuturi neologice, libertatea față de semnificație, rezultat din impunerea de noi valori denotative și conotative sau din relații de (cvasi)sinonimie.

În articolul citat, sunt urmărite, de asemenea, aspectele de ordin etimologic (cele două morfeme reprezintă împrumuturi recente din limba franceză), dar și morfosintactic și semantic.

În cazul comportamentului morfosintactic, se remarcă ușurința cu care elementele își schimbă categoria gramaticală. Ca adjective, BIO și ECO apar în contexte postpuse cu un substantiv /concret/±uman/ sau /abstract/. Ca substantive, fostele prefixoide pot avea sens concret sau abstract, iar ca adverbe însoțesc verbe sau participii, cu funcția de complement circumstanțial de mod.

Din punctul de vedere al comportamentului semantic, cele două morfeme dovedesc o „mobilitate conceptual-semantică (denotativă)”⁴ remarcabilă, datorată apartenenței la domenii

¹ A. Stoichițiu-Ichim (2011: 307-319).

² Conceptul de „morfem” este prezentat cu accepțiunea din lingvistica românească de „realizare concretă, observabilă într-un cuvânt dat, nefiind altceva decât segmentul fonetic dotat cu semnificație, fie gramaticală, fie lexicală.” (DSL, 2005: 327)

³ A. Stoichițiu-Ichim (2011: 307).

⁴ A. Stoichițiu-Ichim (2011: 312).

tiinifice relativ independente, în curs de constituire, dar și datorită interesului publicului nespecializat pentru problemele la care fac referire BIO- și ECO- și implicării mass-media în popularizarea informațiilor din domeniul mediului.

În texte, cei doi termeni sunt folosiți împreună, fiind când dificilă diferențierea semantică și contextuală între ei:

„*Organic, ecologic sau bio*, toți acești termeni «la mod» au devenit mai ales în ultimii ani un deziderat în ceea ce privește stilul de viață pentru multe persoane de pretutindeni, inclusiv din România. Totuși, este mai simplu să mănâncăm bio și să folosim produse de îngrijire organice?”(A., 02.08.2010)

Sinonimia prezentă în text între ORGANIC, ECOLOGIC și BIO nu este benefică pentru exprimarea sensului specializat, cu atât mai mult cu cât nu este clar în ce tipuri de contexte poate fi folosit fiecare termen. Ambiguitatea semantică rezultă din faptul că cei doi termeni sunt folosiți în același context, legați prin disjunctivul *sau*. În fragmentele următoare, extrase din același text, se poate observa situația folosirii celor două morfeme fără o delimitare semantică precisă.

„Materialele naturale și toate produsele *etichetate bio sau eco* au acum o cerere din ce în ce mai mare. Producătorii din industria mobilieră îi atrag clienții cu canapele, rafturi și seturi de vesel, toate *ecologice*, informează Earth Times. În cazul mobilierului, etichetarea *ecologic sau prietenoasă cu mediul* nu înseamnă chereștea brută, netratată, lemn natural sau covoare din bumbac. În zilele noastre, *etichetarea eco* este compatibilă cu designul contemporan și avangardist. «Mult timp, termenul *eco* a avut o conotație negativă, era mereu asociat cu împletiturile manuale», a spus Irene Fromberger, de la firma de consultanță pentru design Wiesbaden, Form and Consequences. «Acest fapt începe să se schimbe», a continuat specialistul. «Este la mod să fii *eco* în zilele noastre», conform unui studiu realizat de Trendburo, din Hamburg, firma care s-a declarat a fi «consultant pentru schimbările sociale». «Cu starurile pop ca modele, *gândirea verde* și *conștiința de mediu* devin un mod de viață grozav», potrivit raportului firmei. Pentru a îndeplini cerințele *etichetării eco*, o piesă de mobilier trebuie să fie *prietenoasă cu mediul* în momentul producției, pe durata sa de viață, dar și să fie *reciclabilă*, a declarat Ursula Geismann, reprezentant al Asociației Industriei Mobilierului din Germania. Un motiv pentru care *mobilierul și accesoriile de casă eco* atrag un număr tot mai mare de clienți este acela că noul *design ecologic* este oferit prin produse care au forme și culori contemporane. «Compania Bruehl, din Bavaria, îndeplinește *etichetarea eco* pentru mobilierul complet. Pe exterior, este moale, iar canapeaua cu *textil organic* nu se diferă cu nimic de cea *convențională*. Însă, pe interior, *canapeaua eco* este total altfel. Are un cadru solid din lemn, o bază de capturală de înaltă calitate, iar pernele sunt îmbrăcate fie în lână fie în alte materiale care au *etichetarea eco*, conforma Uniunii Europene», a declarat directorul Bruehl, Roland Meyer.”¹

Prezența celor doi termeni se remarcă doar la începutul textului, după care se manifestă preferința pentru ECO. Textul este redactat din perspectiva specialistului în mobilier ecologic. Specialistul explică noțiunea și evoluția conceptului de mobilier eco. Este interesantă observația potrivit căreia, inițial, termenul ECO nu transmitea sensul cu care este utilizat astăzi de *gândirea verde*, *atitudine prietenoasă cu mediul*, *conștiința de mediu*, ci implica ideea de *lucrat manual*.

¹ Toate citatele sunt preluate de la: <http://www.green-report.ro/stiri/se-poarta-mobilierul-ecologic>.

În text se evidențiază relația de antonimie dintre ORGANIC și CONVENȚIONAL, termeni în funcție de care se definește conceptul ECO (BIO).

În exemplul:

„Trecerea de la alimentația *convențională* la un meniu complet *bio* peste noapte este dificil de realizat.” (JN: 18/09/2008),

Între termenii CONVENȚIONAL și BIO apare o relație de antonimie, condiționat contextual (extralingvistic și lingvistic). În această relație, prin opoziția dintre două tipuri de alimentație, pentru termenul CONVENȚIONAL, devine distinctiv trăsătura /produse care conțin elemente nefavorabile omului/.

Sensul dezvoltat de CONVENȚIONAL în TMdu se impune prin recurență în textele actuale și prin relația cu alți termeni din domeniu:

„Din cauza absenței conservanților sintetici, *alimentele bio* au un termen de valabilitate mai redus în comparație cu cele obișnuite *convențional*.” (A. 02.08.2010)

BIO pare să fi dobândit o independență contextuală mai mare, față de ECO. Spre deosebire de BIO, care manifestă un grad sporit de sudare în formările în care apare, în cazul lui ECO sudarea în unitățile terminologice nu este totală, folosindu-se uneori cratima. Există însă anumiți termeni, compuși cu ECO, în curs de sudare, fiind utilizați în ambele variante:

„Activitățile *ecoturistice* trebuie să asigure o reducere a impactului negativ asupra comunității locale.” (A. 05.10.2009)

„Am asistat la concursul *Stuffish*, unde pescari profesioniști (care sunt și *amatori de ecoturism*) au arătat cum s-ar putea transforma Delta în bine.” (G. R., nr. 24, mai 2009)

„Să urmărim opțiunile de *eco-turism*.” (G. R., nr. 16, iulie-august 2008)

În alte texte, însă, cei doi termeni își pstrează valoarea de elemente formative de compunere (fără independență), dar distinctive pentru TMdu:

„Un elicopter al flotei aviatice din Olanda a devenit primul aparat de acest gen care testează *biocombustibilii*.” (G. R., nr. 35, iunie 2010)

„Scopul acestui proiect este de a crea un cadru integrat pentru dezvoltarea *piețelor ecologice* din România, îmbunătățind legătura dintre sistemele de producție (prin *eco-inovare* și stimularea transferului tehnologic) și componenta de consum – prin stimularea consumului de *tehnologii, produse și servicii ecologice*.” (G. R., nr. 36, iulie-august 2010)

ECO este folosit independent în numeroase texte, satisfăcând condiția unei economii în exprimare, sensul specific în TMdu fiind clar: „Subvențiile pentru agricultura *eco* negociate la Bruxelles fără consultarea producătorilor”¹

În alte texte, însă, apar paralele formale complete alături de prescurtarea ECO:

„Korodi a propus și introducerea iluminatului public *ecologic*, construcția de *eco-piețe*, care să vândă *produse ecologice* și o întreagă *infrastructură eco*: iluminat ecologic, mini-stații de epurare, sisteme de încălzire și alimentare energetică din panouri fotovoltaice.”¹

¹ <http://www.green-report.ro/stiri/subventiile-pentru-agricultura-eco-negociate-la-bruxelles-fara-consultarea-producatorilor>.

În aceeași situație este și sintagma *infrastructură eco*, paralel cu forma compusă *ecopia* (unde gradul de sudare scuzut este marcat de prezența cratimei).

Același termen este folosit diferit, sub aspect grafic, în alte contexte: „Actorii de *ecopia* pot descărca de pe net și folosi în mod liber materiale de promovare a *roadelor bio* create de CE. Organizațiile profesionale din sector pot depune și propuneri de campanii de popularizare a *produselor eco* pe piața internă.” (J.N., 31.07.2008)

În fragmentul de mai sus se întâlnesc formele prescurtate sinonime: *roade bio* și *produse eco*.

O altă situație în care apare morfemul ECO- este următoarea:

„Tot mai mulți producători de haine din Occident scot pe piață tricouri, pantaloni, fuste sau rochii din bumbac cultivat fără pesticide. Astfel de produse *eco-prietenoase* au apărut și pe piața noastră.” (J.N., 11.07.2008)

Structura *eco-prietenoase* reprezintă o extindere a elementului de compunere, folosit în combinații diverse și inedite, neclare ca sens specializat; structura de mai sus este obișnuită prin calchierea structurii *eco-friendly*, din limba engleză.

ECO este folosit ca determinant al unor termeni variați din punct de vedere semantic, pentru a exprima ideea de „apropiere și grijă față de mediu”, chiar dacă grafiile variază: „Eleva a experimentat *stilul ECO* după ce a câștigat o tablă de profil din Italia. A continuat conceptul și a realizat bijuterii din materiale reconstruite.”²

O sinonimie neobișnuită se stabilește în fragmentul următor:

„Casa de modă Vaute Couture, exclusiv *eco*, a lansat colecția toamnă – iarnă 2009 care dovedește, încă o dată, că nu e nevoie să sacrifici etica pentru stil, informează Ecorazzi. Scopul companiei 100% *vegana* este de a proteja animalele în același timp cu crearea de haine «fabuloase» sau care sînt de cald în cele șase luni de iarnă din Chicago.”³

Sinonimia dintre ECO și VEGANA este cu atât mai interesantă cu cât ambele au în vedere aceeași atitudine față de mediu. Este important felul în care *veganismul* este descris: „ca stil de viață”, deoarece și despre ECO s-ar putea spune că reflectă, de asemenea, un stil, o manieră de a trăi și de a gândi.

BIO apare în numeroase contexte, atât independent, cât și ca element de compunere: „Localnicii s-au declarat încântați de faptul că de-acum încolo vor avea de unde să cumpere *produse bio*”.⁴

În unele contexte, BIO este considerat o variantă pentru *ecologic*, cum indică utilizarea succesivă, între paranteze:

„Pe toată durata târgului vor fi prezentate spre testare și comercializare o gamă diversificată de produse alimentare, (...) produse zaharoase și de panificație, *produse ecologice (BIO)*, produse

¹<http://www.green-report.ro/stiri/korodi-primariile-de-sector-din-bucuresti-au-depus-un-singur-proiect-de-urbanism>.

² <http://www.green-report.ro/revista-presei/constanta-raluca-elena-ene-eleva-care-ofera-solutii-eco-de-viata>.

³ <http://www.green-report.ro/stiri/colectie-de-haine-100-vegane>.

⁴ <http://www.green-report.ro/stiri/sting-cel-mai-talentat-producator-de-alimente-bio>.

tradiționale, flori și elemente de grădiniță, echipamente și mașini agricole, precum și animale.”¹

Sensul inovator față de cel din dicționare este marcat între ghilimele:

„Hotelul se axează, cel puțin pentru moment, doar pe oferirea unor servicii ecologice. Un program de *alimentație «bio»* nu există deocamdat în ofertă.” (A., 21.07.2008)

În fragmentul următor se observă folosirea lui BIO în relație de sinonimie cu ORGANIC și în relație de antonimie cu CONVENȚIONAL. *Convențional* are ca echivalent semantic termenul *poluat*, intrând astfel în opoziție cu *organic* și *bio*:

„Bumbacul *organic* – crescut fără „ajutorul” pesticidelor și al altor chimicale de sinteză toxice atât pentru mediu, cât și pentru organismul uman – este tot mai cunoscut pe piața internațională. De mare succes se bucură și *cânepa* și *înul bio*. De ce? Pentru că bumbacul *convențional*, de exemplu, este tratat cu circa 25% din insecticidele și 10% din pesticidele folosite la nivel mondial, drept pentru care hainele obținute din acesta sunt «poluate» și pot provoca alergii.” (J.N., 11.08.2008)

Se remarcă frecvența mare a ambelor situații în care apare BIO în TMdu, ca formativ și ca element independent:

„Un carburant produs din plante, care să fie chimic identic cu petrolul, dar care să nu contribuie, atunci când este ars, la încălzirea globală și care, spre deosebire de alți *biocombustibili*, nu are nevoie de teren agricol pentru a fi produs, pare prea mult pentru a fi adevărat.” (J.N., 15.08.2008)

„Culturile agricole energetice sunt culturi destinate obținerii de produse cum sunt: *biocarburanți* (*combustibil biologic – biodiesel, motorină ecologică*) și de energie electrică sau termică.” (G.R., nr. 9, noiembrie 2007)

O serie bogată de termeni formați cu BIO-: BIOCMBUSTIBIL, BIOCMBURANT poate fi repartizată în TMdu tocmai prin modul de formare.

Conceptul de BIOCMBURANT este explicat prin termenul BIODIESEL cu sintagma sinonimă COMBUSTIBIL BIOLOGIC și prin sintagma MOTORINĂ ECOLOGICĂ.

Dar cei doi termeni (BIOCMBURANT și BIOCMBUSTIBIL) sunt folosiți și în același context:

„Multe dintre fabricile producătoare de *biocarburanți* din Germania se vor închide anul acesta din cauza taxelor prea mari. Guvernul celei mai mari țări producătoare de *biocombustibil* din Europa a mărit taxele pentru *carburanții «verzi»*, fapt pentru care cererea a scăzut îngrijorător.” (A., 21.01.2009)

Între cei doi termeni se stabilește astfel o relație de sinonimie totală, alături de sintagma CARBURANȚI VERZI.

¹ <http://www.green-report.ro/stiri/romania-va-participa-cu-13-firme-la-saptamana-verde-de-la-berlin>.

3. Analizând comportamentul semantic și contextual, ECO și BIO, în diferitele lor variante, îi marchează apartenența la TMdu și prin coexistența în texte a altor termeni din același domeniu, precum: ORGANIC, IGIENIZARE, RECICLARE, POLUARE, VERDE.

Atunci când nu apar în contexte specifice, asocierea cu alți termeni (*produse, stil, costume, alimentatie*) imprimă sintagmei nou formate sau termenului compus sensuri inedite, ambigue (ex: *eco-prietenoase*).

Asocierea lui BIO cu termenii *combustibil, carburant* sau *diesel*, explică proveniența acestor combustibili din materiale de origine vegetală sau animală, a adărușturile /+ vegetal/, /+ animal/, ceea ce înseamnă că acest prefixoid este distinctiv pentru TMdu, cum rezultă din exemplul:

„Competiția din partea pieței braziliene de *bioetanol* a scăzut în 2009, din cauza creșterii prețului la zahăr. Din acest motiv, Brazilia preferă să exporte zahăr decât varianta procesată în combustibil. Prețurile scăzute pentru porumb și orz le-au transformat în cerealele ideale pentru producția de *biocombustibil*.”¹

Precizarea materiilor prime din care se obține BIOCOMBUSTIBILUL: *grăsimi animale, zahăr, porumb, orz* ajută la identificarea sensului specializat din TMdu.

Deși în texte apare o relație de sinonimie între termenii BIOCARBURANT și BIOCOMBUSTIBIL, în DEM acesteia sunt definiți în mod diferit:

BIOCARBURANT – carburant obținut din produse vegetale. Ex., etanolul, obținut de brazilieni din trestie de zahăr; diesterul, obținut de australieni din rapi și floarea soarelui. (...)

BIOCOMBUSTIBIL – material organic folosit ca sursă de căldură, rezultat în urma proceselor de descompunere ce au loc în el. Gunoiul de grajd și paie de cereale se folosesc la încălzirea rășadnitorilor pentru producerea rășadurilor (...).

În DEXI apare doar BIOCOMBUSTIBIL definit drept „combustibil de origine organic”.

Observând cele două definiții se pot face deosebiri semantice care în texte nu apar: BIOCOMBUSTIBIL are trăsăturile: /material organic/, /sursă de căldură/, /scop agricol/, în timp ce BIOCARBURANT are următoarele trăsături: /carburant/, /origine vegetală/.

În ceea ce privește folosirea lui ECO în combinație cu termenul COMBUSTIBIL, în texte apare o singură situație, care creează și mai multe confuzii semantice și limitează sinonimia celor două prefixoide. Dăm mai jos un exemplu:

„Guvernul britanic amână aprobarea proiectului British Airways pentru construirea primei fabrici de *biocarburant* din deșeurile menajere. Oficialii din Marea Britanie vor mai multe teste care să arate că folosirea *combustibililor eco* în aviație nu pune în pericol siguranța navelor aeriene. BA vrea să-și alimenteze avioanele cu *biocombustibil* produs din deșeurile menajere ale britanicilor.” (A., 18.02.2010)

Utilizarea termenilor BIOCOMBUSTIBIL și BIOCARBURANT în același context cu sintagma COMBUSTIBILI ECO sugerează, numai parțial în raport cu definiția lexicografică, existența unei sinonimii. Rezultă trăsăturile distinctive ale *combustibililor eco* /– organic/, /+ecologic/. În cazul acestor exemple, textele nu au un rol dezambiguizator, prezența unor termeni mai noi contribuind la confuzii semantice.

¹ <http://www.green-report.ro/stiri/pcererea-de-biocombustibil-crescut-germaniap>.

4. Influența pe care ECO și BIO o au asupra sensului termenilor rezultă din apariția unor realități noi care în pasul cu evoluția societății. Este cazul termenilor ECOTERRORISM (cu varianta ortografică ECO-TERRORISM, câți termenii derivați de la acesta) și BIOTERRORISM.

Prin analiza contextelor în care apar cei doi termeni se poate realiza o delimitare semantică precisă.

Termenii recenți ECOTERRORISM și BIOTERRORISM nu sunt înregistrați de dicționare, motiv pentru care textele în care apar (un articol din *Revista română de bioetică*¹) propun explicații suplimentare.

Se prezintă unele accepții ale conceptului de *terrorism*, iar dintr-o largă varietate reținem una:

„Atacurile teroriste sunt o specie de atac de tip criminal care se încadrează într-o categorie largă de nerespectare a legilor, în legătură cu persoane sau proprietăți, care datorită naturii lor sau contextului pot cauza pagube importante unei țări sau organizații internaționale dacă sunt comise cu intenția de a intimidă populația sau de a determina un guvern sau o organizație să realizeze sau să se abțină să aplice un act, sau să destabilizeze o țară sau o organizație internațională.” (Ciureanu, Ioan, Ciureanu 2007: 53)

Dintre tipurile de *terrorism* prezentate, ne interesează următoarele categorii prin legătura cu domeniul **mediului**: *agroterrorism*, *bioterrorism*, *terrorism ecologic*. Definițiile conceptelor sunt preluate din același articol citat (Ciureanu, Ioan, Ciureanu 2007: 53).

Agroterrorismul reprezintă folosirea intenționată a agenților patogeni ai plantelor sau animalelor cu scopul de a produce boli devastatoare în sectorul agricol.

Atacul bioterorist (bioterrorismul) reprezintă o eliberare deliberată (conștientă) de viruși, bacterii sau alți germeni (agenți) în scopul de a cauza boli sau moarte în rândul oamenilor, animalelor sau plantelor. Agenții folosiți pot fi naturali sau modificați în sensul de a le crește agresivitatea (abilitatea de a produce boli), de a-i face rezistenți la medicamentele folosite uzual sau de a le mări puterea de răspândire.

Ecoterorismul se manifestă prin acte de amenințare și/ sau violență împotriva populației și a proprietăților, sabotaj, vandalism, distrugeri de proprietăți și intimidări făcute în numele protecției mediului înconjurător. Prin astfel de acțiuni, între anii 1980 și 1999 ecoteroriștii au făcut pagube în valoare de 42,8 milioane de dolari. Cu o conotație vădit negativă, termenul de *ecoterorism* este folosit și pentru a descrie formele legale de proteste neviolente pe care le practică apărătorii mediului. *Ecoterorismul* se referă la actele care terorizează alte specii și amenință sistemele ecologice ale planetei.

În ceea ce privește actualizarea celor doi termeni în textele actuale românești se observă un comportament lingvistic diferit.

Termenul AGROTERRORISM este folosit într-un articol dintr-un ziar local²:

„Serviciul de Cercetare al Congresului SUA a publicat o lucrare importantă cu privire la „*agroterrorism*”. Aceștia au definit *agro-terrorismul* ca o ramură a *bio-terrorismului*, în care boli sunt introduse în alimente cu scopul de a crea panică în masă, victime fizice sau chiar moarte,

¹ Ciureanu, Livia Sorina, Beatrice Ioan, Teodora Ioana Ciureanu, 2007b, „Bioterrorismul. O problemă a societății actuale”, *Revista română de bioetică*, vol. 5, nr. 4, p. 53 .u.

² *Rondul de Sibiu*, 10.01.2010: <http://www.ronduldesibiu.ro/economie/Efectele-terrorismului-asupra-sferei-activitatii-turistice-%28II%29/>.

și/sau pierderi economice. În economia globală de azi, entitățile din turism importă alimente din toată lumea, ceea ce înseamnă că un atac de *agro-terrorism*, pe un continent poate distruge o industrie a turismului de pe un alt continent.”

În primul rând, se remarcă ortografierea termenului, diferită față de varianta din textul de specialitate. Fiind adresat vorbitorilor nespecializați, termenul este definit, fiind considerat o ramură a *bioterrorismului*, și nu a terorismului, cum este definit anterior.

Termenul ECOTERRORISM este mai des întâlnit și folosit în textele de popularizare:

„Gruparea *eco-terrorist* Earth Liberation Front a intrat din nou în atenția opiniei publice pe data de 3 martie, când *militanții ecologiști* au dat foc unor proprietăți de lux în construcție, situate la marginea orașului Maltby, la 25 de kilometri de Seattle (...) *Eco-terrorism* fără victime. *Eco-terroriștii* cu suflet de revoluționari.” (A., 17.03.2008)

Un alt exemplu¹ de utilizare a termenului apare în următorul fragment:

„*Eco-terroriștii*, cum au fost numiți, au legături strânse cu alți «activiști» asemeni lor de peste ocean și au în vedere distrugerea unui număr de companii care, considerăm ei, contribuie major la poluare. Potrivit «The Guardian», creșterea *eco-extremismului* vine pe fondul scăderii activității organizațiilor de apărare a drepturilor animalelor, căror le-au fost rătăcite rândurile în urma deselor puneri sub acuzare de către autorități.”

Tot de pe un site:

„Avatar este vădit de mulți și ca un promotor al *eco-terrorismului* și ca un fel de agenție de recrutare pentru Greenpeace și alte organizații de protecția mediului extremiste.”; „Oceanograful a fost martorul deversării deliberate a unor cantități masive de petrol în Golful Persic, într-un act considerat «*terrorism ecologic*».”²

Se observă variantele formale marcate de ortografie și cele sintagmatice: *eco-extremism*, *terrorism ecologic*.

Termenul BIOTERRORISM este folosit foarte rar în situații de tipul:

„Importul accidental de paraziți a produs deja pagube de miliarde dolari pentru agricultura SUA. Cel de-al doilea război mondial a consemnat efectele cele mai ucigătoare ale acestor forme de *bioterrorism* asupra unei națiuni, când 500.000 chinezi au murit, după ce avioanele japoneze au dispersat purici infectați cu cium.” (Gândul, 07.01.2009)

În acest text, termenul este utilizat cu sensul specializat care rezultă din prezentarea fenomenului, dar și din exemplificarea lui.

Evoluția conceptului în limba comună este evidențiată prin apariția unor termeni mult mai accesibili semantic:

„*Ecorzboinicii* sunt înșiși inima ofensivei ecologice, cei care nu fac compromisuri când vine vorba de reducerea emisiilor de carbon, de opțiunea vegetariană, de reducerea consumului de energie sau de stilul de viață prietenos cu mediul. Un *rzboinic «verde»* preferă mai degrabă să

¹ <http://www.ecomagazin.ro/eco-teroristii-isi-fac-liste-ale-mortii>.

² <http://www.green-report.ro/stiri/sos-de-ziua-mondiala-oceanelor>.

mearg 100 de kilometri descul pe sticl pisat decât s parcurg această distan cu o ma ina. *Ecolupt torii* voteaz pentru partide care pierd întotdeauna alegerile, fumeaz ig ri artisanale i au porecle foarte originale. *R zboinicii* «*verzi*» pot fi g si i exact în acele locuri în care nega ioni tii, îngrijora ii i alarmi tii nu vor merge niciodat .” (A., 18.02.2008)

Titlul articolului din care este extras frgmentul este: *R zboinic verde sau nega ionist, ce fel de ecologist e ti?*. *R zboinic verde* reprezint o sintagm ce subliniaz atitudinea violent , dur fa de cei care nu protejeaz mediul. *Ecor zboinic* (folosit i cu forma *ecor zboinic*: „El i-a exprimat speran a c performan a sa va atrage aten ia comunit ii interna ionale asupra distrugerii junglei amazoniene, îns a precizat c nu este un „*ecor zboinic*”¹) i *ecolupt tor* sunt sinonimele pentru această sintagm .

În context apar diferen e semantice între *ecoterorist* i *ecor zboinic*. *Ecoterorismul* implic /violen /, /distrugere în scopul impunerii unei idei/, în timp ce *ecor zboinicul* se refer la /militant pasiv/, /impunerea propriilor concep ii/.

Inova iile terminologice necesare pentru a desemna realit i lingvistice noi determin o concuren a termenilor combinat cu confuzii semantice.

Exemplul este preluat dintr-un editorial al ziarului Times: „Could *ecoterrorists* let slip the bugs of war?” (Times, 02.02.2009) titlu tradus de Mediafax: „Insectele, poten iale arme ale *terorismului ecologic*”.

Se observ folosirea necorespunz toare i, implicit, traducerea termenului *ecoterorist*, care în acest context este confundat cu *bioterrorist*, deoarece armele folosite sunt insectele.

Cei trei termeni BIOTERRORIST, AGROTERRORIST, ECOTERRORIST reprezint hiponime ale hiperonimului TERRORIST, care are tr s turile semantice urm toare: /ac iune violent /, /scopul ob inerii de avantaje/, /desf urat în cadru organizat/. Hiponimele se disting semantic astfel:

AGROTERRORIST – /armele sunt agen i patogeni/, /prin intermediul plantelor i animalelor/, /scopul distructiv asupra sectorului agricol/;

BIOTERRORIST – /armele sunt viru i, bacterii, germeni/, /arme naturale sau modificate de om/, /scopul de a produce boli sau moartea/, /victimele umane, animale, vegetale/;

ECOTERRORIST – /se manifest prin amenin ri i violen /, /scopul distructiv asupra propriet ilor i oamenilor/, /militant pentru protejarea mediului/.

Prin precizarea diferen elor semantice se realizeaz identificarea corect a sensului specializat al acestor termeni, dar i utilizarea în contexte adecvate, aspecte importante în orice tip de comunicare.

5. Având în vedere situa iile prezentate, se pot constata urm toarele:

- morfemele ECO i BIO tind s aib independen contextual sporit ;
- sensul specializat este evident, dar nu exist o delimitare clar în ceea ce prive te situa iile de utilizare a termenilor;
- morfemele ajut la crearea unor termeni noi, specifici domeniului mediului.

SURSE

J.N. = *Jurnalul Na ional*, cotidian, Bucure ti.
A. = *Adev rul*, cotidian, Bucure ti.

¹ http://www.realitatea.net/un-britanic-a-parcurs-in-premiera-intreaga-lungime-a-fluviului-amazon_727850.html.

Gândul, cotidian, București.

G.R. = Green Report, (<http://www.green-report.ro>)

<http://www.realitatea.net>

DEM = *Dicționar enciclopedic de mediu*, vol. I-II. Coordonatorul lucrării: Constantin Pârvu, București, Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, 2005.

DEXI = *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*. Coordonatorul lucrării: Eugenia Dima, Chișinău, Editura Arc Gunivas, 2007.

BIBLIOGRAFIE

Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mi care. De la dicționare la texte*, București, Editura Universității din București.

Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2011, „Morfemele libere **bio** și **eco** din perspectiva terminologiei «externe»”, în Nedelcu, Isabela, Alexandru Nicolae, Alice Toma, Zafiu Rodica (eds.), 2011, *Studii de lingvistică: omagiu doamnei profesoare Angela Bidu-Vrănceanu*, București, Editura Universității din București, p. 307 .u.

Ciureanu, Livia Sorina, Beatrice Ioan, Ștefania Ioana Ciureanu, 2007a, „Bioterorismul. O problemă a societății contemporane. I”, *Revista română de bioetică*, vol. 5, nr. 2, p.66 .u.

Ciureanu, Livia Sorina, Beatrice Ioan, Ștefania Ioana Ciureanu, 2007b, „Bioterorismul. O problemă a societății contemporane. II”, *Revista română de bioetică*, vol. 5, nr. 4, p.53 .u.

THE CONTEXTUAL BEHAVIOR OF THE MORPHEMS ECO- AND BIO-

(Abstract)

The study analyzes some low level specialized language texts, where the morphemes ECO- and BIO- are updated. In these texts, both ECO- and BIO- morphemes are used without any difference in meaning, therefore the semantic and contextual specialization becomes difficult. This study shows that ECO- and BIO- become contextual terms, but nevertheless they are still morphemes taken as environmental-related terms.

In the end, we state that the context is very important to convey the specialized meaning, as well as the remarkable conceptual mobility, considering the connection with a relatively independent scientific field.